

פרוטוקול מס' 30

מיטיבת הוועדה לחינוך ותרבות שהתקיימה
ביום ד', ב' בתמוז תשי"ב - 25.6.1952
בשעה 8.45

משתתפים:

- ס. פרסיץ - היו"ר
- ס. ארם
- ח. בוגר
- א. ברסן
- א. הכרמלי
- ס. כפרי
- ד. נצר
- י. סטילנסקי
- ד. צברי
- א. רזיאל-נאור
- א. ריסלס

חסרים:

- ס. אונא
- א. ס. גניחובסקי
- א. דויטס
- ס. נורוק

מזמנים:

- פרופ' דינבורג - סר החינוך והתרבות.
- פרופ' ריגר - הסנהל הכללי של סטרד החינוך והתרבות.

סדר-היום:

- א. סונות.
- ב. סאילות ותסובות.
- ג. פניית הסטודנטים של האוניברסיטה בקשר להעלאת שכר הלימוד.

=====

היו"ר ס. פרסיץ:

פנתחת את הישיבה.
קיבלתי מכתב מהמורים הבלתי מוטטכים
המבקשים להפגס אתי בסיחה פרטית. קיבלתי את המורים האלה ואסרתי
להם, כי אנו כולנו מעונינים לסטור על רמת החינוך וסטרטות החינוך
לא תיפסק. המורים עמדו על דרגה אחת. בזה נפסק הוויכוח מסום
שהייתם פורצים להכנס לישיבת הכנסת. אמריתם ביקשו לכתוב לי מכתב
נוסף. אולם יש לי חרוסם שהם הבינו שהדבר הוא רציני מאד. נוסף
לכך נתפרט בעתונות שהפרט במשכורות יהיה סמלי - דבר זה עלינו
לתקן, מסום שהפרט בדרגת המסכורת נתון למסא ונתן בין מרכז המורים
והמסרד לחינוך ותרבות.

מר ארנון צריך היה להסתתף בישיבת
הוועדה בקטר לבעיית הגדנ"ע. כוונתו היתה שאנו נשאל שאלות והוא יענה
עליהן. אולם פרופ' ריגר העמיד אותו על העובדה שעליו יהיה להרצות
בנידון זה. היה עליו להסיג סוכר מאחד המפקחים אשר נקרא בינתיים
לסרות הטילואים, ומבקס לדהות נושא זה לסבוע הבא.

ב. שאילתות ודו"חות:

פרופ' ריגר:

הוצגו שאילתות אחדות בקטר לריסום.
חברת הכנסת רזיאל-נאור שאלה מה היו
סידורי הריסום ומה נעשה כדי לסבוע כפייה ולחץ. חבר הכנסת דילטס
קבל על הרסם בגבעתיים ספעץ לאחד ההורים לרסום את בגנ לזרם העובדים
במקום לזרם הכללי בניגוד לרצונו. חברת הכנסת פרסיץ הזכירה
תעלולים בבאר יעקב. סר החינוך והתרבות ענה כמה פרטים בקטר לריסום
וברצוני להוסיף עובדות אחדות. בקטר לכך. גסלחו חוזרים אחדים מטעם
מסרד החינוך והתרבות ומטעם רשויות החינוך המקומיות. כן ניתנו הוראות
ללליות והוראות ספורטות לקראת הריסום. מנהל המסלקה לביצוע חוק
ליסוד חובה ביקר הוא העוזריו באותם המקומות שבהן נתמנה כרסות
חינוך סקוטית, לפחות פעמיים.
אלה פורטט מועד הריסום לגקבעו. סדריו. קיבלנו את עזרת הוועד המקומי
הסוכר. באנו בדברים עם מחלקת הקליטה של הסוכנות היהודית שסלחה שני
חוזרים לסטור על ניטראליות. מוחלטת. הסוכנות איימה בפייטורי
עובדים שהתערבו בענין הריסום. באנו בדברים עם המטה הראשי של
המסטרס סתפקיד סטירה והיא מלאה את אשר היא נסלה על עצמה. הסמירה
פחתה עקב החלפת סטרות הכטר, ובעיקר היא פחתה בסבוע הראסון להחלפת
מסטרות. אז ניתן רק מסטר חלקי. גייסנו 16 עובדים סקרבי עובדי
מסרד החינוך והתרבות סיביו דסמיט ולא נזדקק לאנסי המעכרות.
פרסמנו על כך בעתונות, סידרנו סמי סיחות בקול יסראל: על חוק
ליסוד חובה, עקרונותיו ודרכי ביצועו. סר החינוך והתרבות פירסם
את דברו לכל סקוטות הריסום. עובדי המסלקה לחוק חינוך חובה,
הסר ואנוכי ביקרנו כרסויות החינוך כדי להדריך את הרסטים בביצוע
הריסום ולראות את ההכנות אם הן נעסות כסורה. אלה הן הפעולות
העיקריות. עלי לציין, כי מסרד החינוך והתרבות עשה את סלו ולא
באופן רע, אכנס לא מסוכלל. אולם מסרד החינוך והתרבות אינו יכול
לסבוע לחץ והתרבות. ידועים לי סקרים רבים על אנסים שעודרו את
ההתרגשות ואסר פצדס בא הלחץ, וכאסר היה מופיע מיטהו מסרד
החינוך והתרבות היו סטולקים חיס מהד. יסנן דרכים דבות הסטויות
סן העין ואין לנו כל ביקורת עליהן. כל עוד יסנה בקרב ציבור
אנסים ההופכים את הריסום לזירה פוליטית, מסרד החינוך והתרבות
לא יוכל לעשות את סלו.

אסר לסאילתה בקטר לבאר-יעקב -
אינני יודע אם אוכל להסיב עתה, עד אשר חברת הכנסת פרסיץ תמגיט לנו את
החוטר.

היו"ר ס. פרסיץ:

פרופ' ריגר יקבל את החוטר, ואזי
יוכל להסיב על כך.

פרופ' ריגד:
חבר הכנסת רימלט קבל על הדסט בגבעתיים
שיעץ לאחד ההורים לרשום את בנו לזרם
העובדים. אני מקרא את הדברים שנשלחו אלינו. "סלחו מקצת כדי
לחקור תלונה זו ואלה הן תוצאות הכירורים. בנו של יהודה
יעקובוביץ נרשם אשתקד כחוק לזרם העובדים. הוא ביקר בסנת
תסי"ב בגן הילדים של זרם העובדים. בסופו הריסוט וההעברה
מסר טר יעקובוביץ הודעה על רצונו לעבור מזרם העובדים לזרם
הכללי. ההודעה נתקבלה במסדר הריסוט וטר וינטרוב ראה אותה
בעינו (סנהל הסחלקה לחינוך) וטר חן סטר זאת לפקיד שלנו,
(טר וינטרוב), כי הטוענה עומדת להגיס תביעה מספטית על הוצאת
דיבה".

חברת הכנסת צברי שאלה בקטר לרכב
לטפקחים ולטורים באגף התרבות. - ברור שאין לנו רכב מספיק
לטפקחים ולטורים באגף התרבות. אבל אין לנו רכב מספיק גם לטפקחים
בחינוך היסודי וגם לבערים עובדים ולבתי ספר הערביים. אנו מבזבזים
כוח אדם לאורך כל החזית שלנו, כי המפקחים צריכים לסלא את תפקידם
ללא תחבורה וללא כלי רכב. לפני זמן קצר הסגנו 4 טכוניות עדינות
אטר אפטר להסתטט בהן כדי לבקר ביסובי אולים. אנו מסתדלים
להחליף אותן במסדר התחבורה לטכונות כבודת יותר. ענין הרכב טדאיג
ומעטיק אותנו. אין כל הפליה בקטר לעבודת אגף התרבות - זאת צרת
רבים. את הטכוניות אנו הסגנו באמצעות הצבא.

היו ר. ס. פרסיץ:
עקב ההגבלות החלות על טוניות פרטיות
היה צריך מסדר החינוך והתרבות להסיג
אפשרות בשביל כלי הרכב המספטטים את המעברות שהם ינוחו רק יום אחד
ולא שני ימים, כי דבר זה עלול לגרום קסיים רבים, לא רק לגבי
כלי הרכב המספטטים את אירגוני הנסיים העובדים במאברות ומגישים את
האספקה. כן יש להגיס עזרה למעברות, ואם לא תינתן אפשרות זו, הם
לא יוכלו לזוז.

פרופ' ריגד:
זוהי הערת נעתה.
חברת הכנסת כפרי שאלה בקטר להתקדמות
הליטודים במעברות וביסובי אולים - נדטה לי, כי זוהי שאלה נוקבת,
ויש להרחיב עליה את הדיבור ולא לעשות זאת במסגרת של טתן תשובות
על שאילותות.

ס. כפרי:
אני מבקשת להעמיד בסדר היום של הוועדה
את בעיית התקדמות הליטודים במעברות
וביסובי אולים.

פרופ' ריגד:
חבר הכנסת סטילנסקי הציג שאילתה סלא
בנקל אפטר לענות עליה. הוא סאל כסה
טורים יחסרו לנ/ לסנת הליטודים תסי"ג. קייסת שאלת הגידול הטבעי
בקטר לביצוע חוק ליסוד חובה. בקטר לכך אנו יודעים את הסצב פחות
או יותר. יש להניח שעקב הגידול הטבעי יתווספו לנו 25 אלף עד
30 אלף ילדים בגיל 5-14 שנה. ישנם לפי הסערותנו בין 10,000 ל-15,000
ילדים בגיל 6-14 שנה שלבבי ידים לא בוצע חוק זה. החלוקה היא
זו כי בסלוסת הערים הגדולות וביסוב החקלאי מספר הילדים שלגבם לא
בוצע החוק הוא בערך 5%, בשאר הערים - 15%, במעברות שאין להן טועצות
אזוריות או כפריות - קרוב לשליש של כלל הילדים בגיל 6-14 שנה.
חברת הכנסת פרסיץ דיברה על 80,000 ילדים שאינם טקבליים חינוך - לדעת
זהו מספר שאינו מתקבל על הדעת. אני מצטער שאין לנו עדיין ידיעות
טוטטכות. אולם בקרוב טתן הסחלקה למסטטיסטיקה של המסטלה את ידה לעבודת
מסטטיסטיק במסדר החינוך והתרבות ונוכל לעמוד על דבר זה. לפי הידועות
סבידינו יכול מספר ילדים זה להגיע ל-40,000-45,000, כי צד?

פרופ' רייגר:

הזכרתי כבר שיטנם כ-15,000 - 10,000 ילדים שאינם מקבלים חינוך. בסך הכל לומדים בגיל 14-17 שנה כ-100,000 ילדים. שיטנם כ-30,000 נערים עובדים אשר לפי הערכתנו מנציחם מקבלים טעורים. יוצא אפוא, ש-15,000 נערים עובדים שאינם מקבלים חינוך. נוסף לכך יש מספר הגון של נערים ונערות שאינם עובדים ואינם לומדים. ישנן נערות העובדות במסך בית, גם בבית ההורים. לפי החקירה שנעשתה לפני שנים אחדות הגיע מספרם ל-19% עד 20%. ייתכן שחל שינוי עתה, כלומר אלה הם נערים ונערות בגיל 14-18 שנה. כסלוט רבעי ממספר זה של הבנות אינן עובד ואינן לומד. נניח שמספר הנערים והנערות בגיל 14-17 מגיע ל-75,000 - 70,000 ילדים, הרי יש כ-15,000 נערים ונערות שאינם עובדים ואינם לומדים. בסך הכל בגיל 14-17 אני מסער שיטנם כ-30,000 נערים ונערות, בגיל החינוך היסודי שיטנם כ-15,000 - 10,000 שאינם לומדים. נוסף לכך ישנם כ-10,000 נערים ונערות שאינם רשומים בבתי הספר. יש להניח שחלק מהילדים בגיל החינוך היסודי יכנסו למעגל הלימודים בטנה זו ונבצע לפחות לגבי חלק מהם את חוק החינוך חובה.

אשר לעלייה - איננו יודעים דבר על כך וקשה לנו ברגע זה אפילו לסער מה יהיה האומדן. אם העליה תגיע ל-100,000 ילד לטנה הרי היא תצריך 500-700 מורים. בסך הכל אני מסער שמספר המורים הדרושים יגיע ל-2,000 - 1,500. אם לדבר על כוח אדם ריאלי, הכוונה לא לאלה שגמרו את הקורסים המקוצרים, אלא אלה הגוטרם את בתי הסדר למורים, הרי בטנה טעברה לא נקלטו עדיין בהוראה כ-300-500 מורים. זאת אומרת שבסך הכל יחסרו לפי ההטערה כ-1,500-1,200 מורים, לבתי הספר היסודיים וגבי הילדים בלבד.

א.ג. לימל:
אני מרטה לציין בקורת דוח שאנו מקבלים תשובה על שאלות לאחר זמן לא ארוך. בקשר לקובלנות נערכת חקירה - דבר זה נותן לאנשי צבור הרגעה מסויימת.

ברצוני לסאול בקשר להטלת פצצה בבית הספר נפתח-תקווה. האם ידוע למסרד החינוך והתרבות דבר על כך?

נתקבלו מצלנו מספר תלונות בקשר ללוד. אני מרטה לעצמי למסור לפרופ' רייגר זאת בכתב בצורה מקוצרת למדי ולא אקרא זאת בפני הוועדה.

פרופ' רייגר:
אשר לסאלתו של חבר הכנסת ארם בקשר לכתבה שהיתה בעתון "על המסמר" - סאלתי את מר ארנון שהיה נוכח באותו מעמד ולא היה לו דושם שהוצגה בפניו סאלתה זו. לכן הייתי מבקש מחבר הכנסת ארם למסור לנו זאת בכתב.

ר. צברי:
קראנו בעתונות שמסרד החינוך והתרבות הגדיל את מספר הסטיפנדיות לילדים על טנת סיוכלו ללמוד בבתי ספר תיכוניים ומספרם מביע ל-600-700 סטיפנדיות. הייתי רוצה לדעת כיצד נעשית חלוקה זו. האם רק בהתאם להצעתם של בתי הספר בהם לטרו הילדים, האם לפי דרגת הכסרון של הילד, הצפיינותו של הילד בלימודים, או שיטנם אבני כוחן אחרים. מספר הסטיפנדיות הוא קטן למדי, סכר הלימוד הוא גבוה, מה חסב מסרד החינוך והתרבות על 600-700 סטיפנדיות, אם בכל טנה גוטרם קרוב ל-14,000 ילד. נוסף לכך, הייתי מבקשת שאנו נקבל הטברה רחבה יותר בקשר למספר הילדים המסטיבים ללמוד בבתי ספר התיכוניים ואם מסרד החינוך והתרבות טצב זה לנכח סכר הלימוד הגבוה, כי הסטיפנדיות אינן מספיקות וההורים אינם יכולים לסלם, מה חוטב מסרד החינוך והתרבות בקשר לחינוך התיכון?

ד. צברי:

אסר לאספקה לסורים בכתות הנמוכות של בית-
הספר העממי - חנייך מתחלק במידה זעומה וקשה להסיגו. כמעט שאין להסיג
בריטטולים, ואם הטורה רוצה להביא ציור לכתה או פלקאס, היא אינה יכולה
לעשות זאת. לא יתכן שהטורות תודקנה לבתי-דפוס במחירים סחורים.

א. ברטנ:

האם מסרד החינוך והתרבות קבע עמדה בקשר
להגבלות בתחבורה? כי לדעתנו החיים התרבותיים
בארץ מתרכזים בעיקר בימי שבת. בימים אלה נערכים כינוסים, הצגות,
אספות והרצאות והדבר עלול להביא נזק לחיים התרבותיים ובעיקר להתייסבות
העובדת. אנו רואים בכך אסון שאין להסלים עמו. לדעתנו, על מסרד החינוך
והתרבות להתנגד בכל תוקף להגבלות אלה.

ו. כפרי:

כידוע האולפנים הכסירו סורים רבים. עתה
נסגרים אולפנים רבים ומה תהיה דרך ההכשרה
ל-1,300 הסורים החסרים לקראת הסנה החדשה. כיצד ימציאו סורים אלה?

ז. נצר:

בעתונות הופיעה כותרת רסמית תחת סמו של
מסרד החינוך והתרבות, כי הזרם הכללי פונה
לאנשים הרואים עצמם ראויים להוראה לפנות לכתובת סטוילימת. גרמה לי
כי אין זו הפניה המתאימה לאנשים אלה.

אסר לנערים עובדים - מה הם האמצעים אסר
מסרד החינוך והתרבות חוסב להסתמס בהם כדי לאפשר לנערים עובדים לבקר
בבית-הספר? כידוע הנערים העובדים אינם מביעים לבית-הספר גם עקב תנאי
העבודה, כי עליהם לעבוד בסמטרות. גרמה לי כי יש לחוקק חוקי עזר
סעל נותן העבודה לסחרר את הילד לסעות הלימודים. כאסר קיבלנו את חוק
חינוך חובה דובר סיס לתת לנערים עובדים את הלימודים בסעות הבוקר
והצהרים. כלומר בית-הספר לחינוך יסודי לילדים עובדים.

ברצוני לבקש פרטים בקשר לפצצה שהוטלה על
בית-החינוך בפתח-תקוה.

ח. בוגר:

שמענו, כי מסרד החינוך והתרבות עומד להכניס
סיסה של סורה אחד לסתי כתות, פרט לכתות
א' ו-ח', כפי שדבר זה נהוג בסוויצריה. יוצא אפוא, כי הסורים הסוטחים
ילסרו את הכתה האחת והסורה הפחות סוטחה יסביח על העבודה הסעסית ואגב
כך ילסר דרך זנו. בצורה כזו נוכל לחסוך בסורים ונוכל ללמד את הסורה
המתחיל כיצד לגסת לעבודה.

א. רזיאל-נאור:

דובר כאן על 100,000 ילדים, נערים עובדים,
הסתוטמתי על מספר זה. אולם באיזה אמצעים
אומר המסרד להגביר את החינוך. האם יודע המסרד איזה חלק מן הנערים ביקר
בבית-הספר ואיזה חלק איננו מבקר מתוך הזנחה או בגלל תנאי העבודה?
סכל מקום מה אומר מסרד החינוך והתרבות לעשות כדי לתת להם את האפשרות
ללסוד?

סנית פורסם בעתונות, כי בקרית סלום חזרל
וניסנו אותן התופעות שהיו כבר, ושהוזכר סלא יחזרו. האם מסרד החינוך
והתרבות יודע על כך, האם היתה התערבות סצרו ומה התוצאות?

המחלקה למרבנות הגוף - באיזו מידה התאחדות
הספורט לחובבים עוטדת תחת פיקוחה של המחלקה זו?

ג. צברים:

ברצוני לצרף טאלה נוספת לסאלתה של חברת הכנסת רוזיאל-נאור בקשר לאי-ביקור הנערים העובדים בבתי-הספר, האם זה רק עקב תנאים סוציאליים או תנאים אחרים, או אלה הם דברים התלויים בהוראה עצמה? כידוע לי ישנן כתות לנערים עובדים כאן בירושלים, ישנם מורים המלמדים, אך הכתות ריקות. ישנם רק סנים-סלוסה תלמידים, האחרים באים, נרשמים וסמללים. על כן יש אולי לחפש את הסיבה במקום אחר לאי-ביקורם של הילדים. ייתכן ויש לחפש את הסיבה בהכשרת המורים האלה. אולי יש להרשות למורים לעבוד עבודה כפולה.

א. רימלס:

השעות

אסר לענין התחבורה - יש לעמוד על כך שהתנגעה לא תצומצם בטום פנים ואופן בסעות הבוקר, בעיקר בנין/טבע לסמונה בבוקר, כי על המורים להגיע מן העיר לפברדיה. הם עלולים לאחר לבית-הספר, ברובם בצדק, ובחלקם מתוך ניצול המצב הקשה. ברצוני להזכיר את ענין הקיצוץ בסעות הלימודים. חסרים אטום 1,500 מורים, אולם יש להסדיר/דבר זה.

אסר לנערים עובדים - לדעתי יש לחוקק חוק-עזר שעל נותן העבודה המקבל בער לעבודה ושאי לדרוש תעודה סגמר בית-ספר יסודי, ואם לא גמר - על נותן העבודה להודיע לרשות החינוך. אם החוק נחקק - הרי אין סכסכים עליו.

רוב הכתות לנערים עובדים הן מיעוטי-מספר. כלומר, מספר התלמידים הוא פיקטיבי שם. היה רצוי מאד להגביר את הפיקוח על בתי-ספר אלה לא רק מטעם הרשות המקומית אלא מטעם הרשות המרכזית.

הינ"ר ט. פרסיץ:

הכל תמיהים על המספרים האסטרונומיים של הילדים שאינם מבקרים בבית-הספר. מתברר מהעיתונות ומטעם משרד החינוך והתרבות על מספר של 100,000 ילדים שאינם מבקרים בבית-ספר. אני רואה את הסיבה העיקרית בכך שיטנם ילדים אצלנו הרטונכים פעמיים. בתקלתי במקרים שילד אחד רטום בטם בניח, עודד עוזר, ואחר כך בטם עודד עודד. סאלתי במקום אחד את מנהל הרשות החינוכית. כמה ילדים ישנם אצלם. הוא נתן לי רשימה של הילדים בהתאם לגיליים. אחרי הרישום נמסרה רשימה במחלקת החינוך על מספר כפול של ילדים. לאחר מכן נסעתי עם המפקח לאותו מקום והתברר שהיו ילדים שברטמו פעמיים כדי ליצור בית-ספר במקום. כאשר אנו עומדים בפני עובדות כאלה אין להתפק, אלא יש לחקור אותן. ידוע לי שבדבר זה ידרוש תקציב. אולם בצורה כזו נוכל לחסוך בכוחות הוראה ובמקום סמורה נשלח לכתה של ארבעים ילד וישנם שם רק סלוסה.

ג. פניית הסטודנטים של האוניברסיטה בקשר להעלאת שכר הלימוד:

הינ"ר ט. פרסיץ:

קיבלנו מכתב מטעם הסטודנטים בקשר לשכר הלימוד הגבוה של האוניברסיטה שאינו בהתאמה למצבם החומרי. הם מבקשים לעשות משהו בנידון זה כדי לפטפיע על האוניברסיטה שלא להעלות את שכר הלימוד בצורה זו. אנו ודאי נקבל הסברה מטעם משרד החינוך והתרבות ומה בדעתו לעשות בענין זה.

פרופ' ריגר:

שכר הלימוד באוניברסיטה הגבוה ביותר, כלומר בסנת תטי"ב, הוא: במדעי הרוח - 40 ל"י לשנה, וכן במטפטיים ובמתמטיקה. שכר לימוד זה איננו כולל הוצאות טונות-כסו תטלום להסתדרות הסטודנטים ועוד. במקצועות פיזיקה, ביאולוגיה וחקלאות - שכר הלימוד הוא 65 ל"י לשנה, בחימיה ובפואה - 80 ל"י. טכומים אלה אינם כולללים פקדונות לכלים טבורים ועוד. ההצעה היא סעתה יהיה שכר הלימוד אחיד בכל המקצועות ובכל הפקולטות בטיעור של 100 ל"י לשנה. פירוש הדבר שהסטודנטים הלומדים מדעי הרוח, מטפטיים ומתמטיקה, צריכים להעלות

פרופ' ריבר:

את שכר הלימוד ב-150% מאשר היה בסנת תסי"ב. כמו כן רוצה האוניברסיטה להבטיח לעצמה את אשר מבטיחים לעצמם בתל-הספר התיכוניים במקרה של שינוי בערך המטבע. האוניברסיטה סוטרת לעצמה את הזכות להגדיל את שכר הלימוד תוך הסנה הקדטאית. האוניברסיטה קבעה שכר לימוד אחיד של 100 לירות לסנה כתוצאה מהסלצתה של ועדה מסללית שנתמנה לפני כסנה, ולפני כחצי סנה מסרה את הטיין-וחסבון שלה לאחר שבדקה את המצב בסוסדות החינוך הגבוה. גם מאז יסנה כבר עליה באינדקס ב-40%, ואותן 100 לירות הסדובר עליהן, הרי מצד כוח קנייתן הן פחות ממה שהיו. היה על האוניברסיטה לחפש מקורות הכנסה, ולדרוש שכר לימוד שלא יעלה אל זה שהיה לפני שנים אחדות באופן יחסי. שכר הלימוד מאז שנת תס"ו לא הסתנה והיווה 8%-9% מתקציב האוניברסיטה. כיום, למרות שהאוניברסיטה גדלה ומספר תלמידיה גדל, שכר הלימוד מהווה 5% מתקציבה. יש להוסיף, כי כל תלמיד בסדעי הרנח, מספטים ומדעי הטבע עולה כ-600-800 ל"י לסנה להחזקתו, וברפואה - 1,200 ל"י, וסכום דומה לזה בחימיה ובחקלאות. האוניברסיטה מקציבה סכום מסוייט להנחות בסכר לימוד, היא מקציבה סך של 28,000 ל"י לסנה. תלמיד שאין ידו מסגת לסלם את שכר הלימוד והוא ראוי ללמוד - האוניברסיטה נותנת לו הנחה בהתאם למצבן. קיימת ועדת מצע אשר בה מסתתפים באי-כוח האוניברסיטה והסטודנטים. הסטודנטים סרבו בהחלט לקבל העלאה בסכר הלימוד. לגבי התלמידים הלומדים רפואה וחימיה זו העלאה רק של 20 ל"י, אולם לגבי הסטודנטים הלומדים מדעי הרנח, מספטים וטבע - זו עליה גדולה מאד.

סלטום התקיימה אספת סטודנטים ומתוך 2,000 הסטודנטים נוכחו רק 400. אתמול באספת הסטודנטים הסתתפו רק 200. הם נחרו בוועדת פעולה, כי לדעתם הוועד שלהם טעון חיזוק. הם לא יסלימו עם העלאה של שכר הלימוד. יסנם חוגים רחבים לסדי בקרב הסטודנטים החוסבים, כי יש להגדיל את שכר הלימוד באופן יחסי להתיקרות הכללית שתחול בהוצאות האוניברסיטה שסנת תסי"ב לסנת תסי"ג.

אין ספק שמצב הסטודנטים, זה מן הספורסמות, הוא רע. קיימת דעה בקרב חוגי האוניברסיטה שהכעיה הנוקבת אינה שכר הלימוד, אלא שיכון לסטודנטים. כן, יש להרבות בטטיפנדיות לאותם הסטודנטים הראויים ללמוד.

היו"ר ש. פרטיץ:
הייתי רוצה לדעת כמה עולה החזקת סטודנט באוניברסיטה ותיקה כמו אוכספורד או ברן. וכמה עולה החזקת סטודנט באוניברסיטה חדשה כמו נוטינגהאם.

כיצד מתחלקים הסטודנטים בהתאם לפקולטות? כמה סטודנטים מחוסרי אמצעים ובעלי כסדונות לומדים באוניברסיטה? כמה סטודנטים יכולים להרשות לעצמם לסלם עבור השכלתם מחלוציין? יוצאים לחוץ לארץ? כאשר אקבל תשובה על סאלות אלה אמכל להציע הצעות נוספות.

א. ברטן:
בשבוע שעבר קראנו בעתונות, כי בסדעי הרנח העלו את שכר הלימוד מ-40 ל"י לסנה ל-120 ל"י לסנה, ובפקולטה למדעי הטבע - מ-60-80 ל"י לסנה ל-150 ל"י לסנה, האם חלו שינויים בסכר הלימוד בימים האחרונים?

פרופ' ריבר:
שכר הלימוד יהיה אחיד בטיעור של 100 ל"י לסנה, אולם אלה הם פקדונות לכלים, לספריה ולהסתדרות הסטודנטים.

א. רזיאל-באנר:
בהתאם לספריים ססמענו תה, יוצא איפוא, כי דווקא הסטודנטים הלומדים מדעי הרנח יצטרכו לשאת במעמטה גדולה יותר מאשר תלמידי הפקולטות האחרות. כמה

א. רוזיאל-נאור:

סטודנטים יטנם במדעי הרוח, טפסטים ומתימטיקה, וכמה בחקלאות וברפואה. מדוע המקצועות היקרים יותר בהם הפרש קטן יותר, ועיקר המעטה גופלת על הסטודנטים שאינם טפסטים במעבדות.

ח. בוגר:

האם אין לחשוב על שחרור מסכר לימוד, או לא להעלות את שכר הלימוד ואפילו להגדילו, לאותם הסטודנטים המתכוונים להיות מורים. זוהי השעה שאפשר יהיה לשחרר את אלה הרוצים להיות מורים לשכר הלימוד. האם מנצלים מסג זה?

א. רימלט:

ברור, כי יש להעלות את שכר הלימוד. אולם יש להבדיל בין מדעי הרוח לבין המדעים האחרים. לדעתי, יש להעלות את שכר הלימוד במדעי הרוח עד 60 ל"י לשנה. ברפואה - אינני חושב שההעלאה היא סוגזמת. אולי כדאי היה להנהיג לגבי אותם הסטודנטים העובדים ולומדים ועומדים בבחינות, לתת להם הנחה מסויימת בצורת הלוואה לזמן מסויים, וכעבור שנים מספר יהיה עליהם להחזיר שכומים אלה. אני מסוכנע שרוב הסטודנטים יחזירו את הסכומים האלה לאחר סיעבודו במקצועם. דבר זה יאפשר לסטודנטים ללמוד ולא יכביד עליהם.

א. הכרמלי:

מצב שיכונן של הסטודנט הוא בכל דע. הוא חי בתנאי דיור איומים. עתה באה האוניברסיטה ומכריזה על סוויחהן בסכר הלימוד לגבי כל הפקולטות. אני שואל: מדוע יש להרגיז את הנוער שלנו? אם היתה העלאה בהתאם לפקולטה - ביחא, על כן הצעתי היא, כי אין להתחיל עתה בסוויחה, יש להסאיר את הפרש כפי שהיה עד כה. ברור, כי יש צורך בהעלאה במידה מסויימת, אך יש להקל עליהם. יטנם סטודנטים טובים, ולהם יש לתת את כל ההנחות. לו היה שכר הלימוד מחזיק את האוניברסיטה, היה זה דבר אחר. אולם שכר הלימוד הוא סכום פעוט מתקציבה של האוניברסיטה. על כן יש להביא להעלאה מתאימה בהתאם לפקולטה ולא להכביד על הלומדים מאחר שחסרה לנו אינסליבוציה בישראל, ובסקום הכנסה של 100,000 ל"י מסכר הלימוד, תהיה לה הכנסה של 75,000 ל"י.

ד. גצר:

ברור, כי יטנן בעיות רציניות לכל סטודנט שצריך להימצא בעיר אחרת, מצבו הכלכלי קשה, וכן קיימת בעיית הטיכון. אולם יחד עם זה שמחתי לסמוע, כי ההעלאה היא אינה בהתאם למה שנכתב בעתונות. אנו קיבלנו רושם שההעלאה היא מ-40 ל"י ל-130 ל"י לשנה. אולם עתה ההסברה מנצחה את הדעת. בדרך כלל אפשר לומר כי כל עליה בשכר הלימוד אינה מתאימה לזמן. יש להניח, כי הסיבות שהניעו את האוניברסיטה להטות עתה את שכר הלימוד לא תקבלנה באופן ציבורי. אולם הן העלאות בכל השטחים, הרי ברור, כי שכר לימוד של 40 ל"י לשנה הוא קטן. האוניברסיטה תעסה מסגה גדול אם תרצה בבת אחת לתקן את המעוות של חמס שנים. דבר זה לא יתקבל על הציבור ויזעזע אותו. על כן הייתי מציעה שהעליה תהיה בהתאם לעליית האינדקס.

ס. ארם:

אני רואה עניין זה כחסור מאד, לא עקב החלטתם של הסטודנטים על סביבתם תסלומים, אלא יטנה מרידות רבה במדינה, ועתה אנו מדליקים אותה בחוג רציני מאד ומגדילים את המרידות. אינני מבין לטם מה זה נחוץ. יטנה עליה שחיא לצורך ירידה, אבל יש עליה סיט בה מסומ ירידה. לדעתי, יש כאן אזלת-יד של הטלטון. יטנם דברים אשר קטורים אהודי, עניין הדלק ועניין שכר הלימוד. אנו חוסכים בדלק טכסיטום 2% בתחבורה העירונית והבינעירונית; ועל כך געסה ורעסה הארץ, ואנו סדרנו לנו את החיים. עתה בא עניין שכר הלימוד. לדעתי אין כל מקום להינואה

ס. ארס:

בסכר הלימוד. עלינו לטפח "קדרים" ולחסל את היציאה לחוץ-לארץ לסם לימוד. ועל כך אנו צריכים להרעיש עולמות ולהטיל סרירות נוספת ו אנו היינו רוצים לראות סיפוח של אינטליגנציה יהודית במולדת וחיסול המושבות באובספורד או בפריז או ברומא. גניח, ססטוננט עולה לאוניברסיטה 800 ל"י לשנה, ואם ישנם 3,000 סטודנטים, הרי זה בערך 2,000,000 ל"י, ויש לעשות זאת, כי הרצטביליות גדולה מאד, ובעיקר אם נדע שאנו מחסלים את פיזור האינטליגנציה. הוויכוח הוא על קטנות והתוצאות הן ללא פרופורציה לכך. על ועדת החינוך והתרבות מתוך אחריות לסחר, לעתיד, לבוא ולהגיד שלא תיתכן העלאה כזאת. אין זאת אומרת להקפיא את חמצב כיום. אולם אין להביא להעלאה כה גדולה. בצורה זו אנו יוצרים סני מעטדות בקרב הסטודנטים.

על כן אני מציע להעלות את סכר הלימוד ב-50%, כלומר אם סכר הלימוד לשנה במדעי הרוח היה 40 ל"י להעלותו עד 60 ל"י וכן הלאה. יהיה זה סוצא נכון ומכובד. וכסם שאנו מתחבטים בסציאת האמצעים לתקציב, כן נדרוש הגדלת תקציב מסדר החינוך והתרבות סילתסוך בתקציב האוניברסיטה.

היו"ר ס. פרסיץ:

בכתלי חדר זה, הייתי רוצה סיהיה לנו חוש ספורציה ולא נכנה כל דבר, כדבר גדול וחשוב. החסכלה בארץ, ההסכלה הגבוה וההסכלה התיכונית, אלה הם דברים חשובים וגדולים. אולם אם חוטבים ללכת באותם האמצעים אשר הצעירים הסטולהבים האלה רוצים בכך, גרסה לי, כי אנו סטנפלים סדי במלחמת אחים בישוב, שאיננו רואים לאן המלחמה מביאה אותנו. אנו סטתסעים בכל ענין במראית עין ואיננו יורדים לעסקם של דברים. כן הדבר לגבי החינוך היסודי, אם ישנם 45,000 ילדים או 80,000 ילדים שאינם נהנים מכל חינוך. אולם הסרגדיה היא בקטר לאותם הילדים הנמצאים בכתלי בית-הספר ואינם מקבלים חינוך הראוי לסמו, ואין לנו זמן וספק להיכנס לכל הבעיות האלה ולסצוא את כל האמצעים המתאימים לכך. גומרים הסנה כ-14,000 תלמידים את בתי-הספר העמסיים ויהיה עליהם להיכנס לחינוך התיכון. בסנה סעברה גטרו כ-1,100 תלמידים את בתי-הספר התיכוניים, וכ-400 תלמידים מחוץ לסנין. חלק סהם צריך ללכת לצבא, כי יש לסטור סה יהיה פני הצבא, ועלינו לתת להם את גומרי בתי הספר התיכוניים כרזרבואר. נוסף לכך בוגרים אלה צריכים ללכת גם לבתי-סדרס לסורים. ובכך עומדת בעיה חסורה סה בעטס לאינטליגנציה שלנו ההולכת וכלה לעיגיננו. על כן היינו צריכים לסבת בוועדה לחינוך ותרבות ולדבר על הבעיות האלה, ובסקום לעשות זאת, אנו באחזים בפירורי הבעיות. ברור, כי רבים סאד צרכי עסנו. עסיים סאין להם בעיות שלנו, דאו סה הם ספריסיים לחינוך סתוך תקציבים, וסה אנו ספריסיים לחינוך בתקופה זו של קיבוץ-גלויות. לדעתי זה צריך להיות הקרבן הגדול ביותר. לא היה לאיס מאתנו האפשרות לסוחח סיחת-רעים איס עם רעהו כדי להספיע איס על רעהו, על-סנת סהדבריים יסתנו.

אנו מדברים על סטודנטים ועל סכר לימוד - סרם הספקת-לברר כסח עולה החזקתו של סטודנט באוניברסיטה של נוסלינגהאם סיט בה 2,000 סטודנטים כסו באוניברסיטה שלנו, אולם האוניברסיטה שלנו נמצאת עתה בתקופת בראסית, ויש לנו הוצאות נוספות. אם ישנה אפשרות לעשות קיסוך סטויים - ייעסה קיסוך זה. אולם יש לפתור את בעיית ההסכלה הגבוהה. אין אוניברסיטאות בקונטיננט או בבריטניה שלא יהיה בהן סכר לימוד. אבל ישנן סטיפנדיות, סכר הלימוד סצריך להיקבע על-ידי האוניברסיטה צריך להיות סכר לימוד מתאים לסכר הלימוד במוסדות הגבוהים בכל העולם. אם ישנם תלמידים סאנו מעוגינים בהם לפי כטרונותיהם, סמה יכולים להוות את הקדר שלנו, עלינו לתת להם חלק בסטיפנדיות וחלק בהלוואות, ולא ליצור אוניברסיטה רק בסביל עסירים. יש לתת לסטודנטים 250 ל"י לשנה ולאפשר לכל אלה סידם אינה ססגת - ללמוד. הק לאחר סהם גורסים את הלימודים, סמה ססתכרים יפה, ויוכלו להחזיר סכומים אלה. סכל סקום בעיה זו דורסת גיטה רצינית.

הינו"ר ט. פרסיץ:

לא הייתי מעודדת סבירות, אלא הייתי מביאה את הבעיה בכל חומרתה, כי עתה יסגה כתובת, מסדר החינוך והתרבות הוא הכתובת. מסדר החינוך והתרבות יחד עם נציגי החינוך דואגים לאוניברסיטה ולתלמידים דאגת-אמת, ואפשר יהיה לתקן את הדבר בדיון על התקציב. אנו התרחקנו מרשימת הדברים. עלינו לברר מה צריך להיות סכר הלימוד הריאלי. הסלצות שלנו אינן יכולות להיות הסלצות של קלות-דעת בעניינים אלה. איננו יכולים היום לקבל החלטות, כי הן תהיינה שלא בהתאם למציאות, כי איננו מציינים בידיעות המאפשרות לנו החלטה וחלצה נכונה. ברצוני לדעת כמה תלמידים באוניברסיטה, כמה סטודנטים ראויים לסטיפנדיות, אזי נוכל לדאוג את הדברים כהנוריותם, שאם לא כן לא נוכל להמליץ את הסלצותינו. אם יטילו עלינו לקבל החלטות בזמן קצר - בעטה זאת, אבל דבר זה לא יהיה כטורה.

ט. כפרי:

אינני מבינה מדוע צריכה להיות גיטה בזאת להסכלה גבוהה טעל הסטודנט ללמוד על חשבון הסדירה. אנו בנינו את ההתיישבות על חשבון עם ישראל, אבל סילמנו עבור זה. ברור, כי יסגם רבים שאין ניכולתם לסלם את הסכונטים האלה, ובעיקר אם הם בני פועלים ובני חקלאים יש לעודד אותם ללמוד. אולם גיטתנו צריכה להיות בריאה, כי אדם הלומד, לומד על חשבוננו. אם הוא איננו יכול לעשות זאת - יקבל הלואה, אבל היא מוכרחה לחזור. אהמול ביקרנו בבית-הסדר לטורי-עם וראינו כי, מתוך 50 תלמידים 33 הם עולים חדשים. מצבם הוא קשה יותר מל מרבית הסטודנטים. הם מקבלים הלוואות, והדבר מתנהל כטורה, כי הם מסלמים אותן ברצון ומתוך נכונות והכחה מלאה. מדוע יש לחנך אנשים צעירים שיקבלו תרומה מן העם. יש לחנך אותם לעצמאות גם בנדון זה. סטודנט עולה לאוניברסיטה 1,200 ל"י לשנה, בטעה שסכר הלימוד הסכסימאלי הוא 100 ל"י לשנה - מדוע צריכה להיות פרופורציה כזו? איננו יכולים להסתוות לכל עם אחר. אנו מוכרחים לפעול בכוחותינו אנו. אני מצטרפת לדעה שסכר הלימוד לא צריך להיות אחיד, אין לכך כל הצדקה מוסרית, כי הדבר צריך להיעשות בהתאם להוצאות. אולם בכון הדבר, כי יש ללמוד את הבעיה.

י. סמילגוסקי:

האוניברסיטה לא העלתה את סכר הלימוד במסך חטט סבים, ועתה רוצים לעשות זאת בבת אחת. אולם זאת בטעה שהסכום שהסטודנט מרוויח לקיומו לא עלה בסגם פרופורציה. אין לו מסכורת קבועה. רובם מתפרגטים מעבודות מקריות. יוצא איפוא, כי אם באים ודורשים מסטודנט להעלות את סכר הלימוד - טאין הוא יקח זאת? אני מבין שאפשר לעשות דירוג סוציאלי, יש לבדוק דבר זה. אני מניח סיסגם סטודנטים שיכולים לסלם לא 100 ל"י לשנה כי אם 300 ל"י לשנה - מכל מקום, יש לבדוק את הדבר. אך אין לתקן מעוות של סגים בקפיצה אחת. מוכרחה להיות העלאה מתמדת. גם השתכרותו של הסטודנט אינה גיטתת לו בקפיצה אחת. אני מכיר סטודנטים שהסגה מסתכרים רק ב-2-3 ל"י יותר מאשר הסתכרו לפני כן, ולגבי דירם לירות טענות אלה הם דבר גדול. כיום יטנו חלק גדול מן הסטודנטים הניזון מארחה אחת ליום.

יסגם מקצועות אשר הסדירה מעוגינת בהם - לסטודנטים הלוטדים מקצועות אלה יש לתת הלוואות על סגת סיחזירו אותן, הסדירה לא תפסיד סזה. כן יש לבדוק סחדס את ענין סיכונ הסטודנטים ולברר עם כל הגורמים הקטורים בכך, כמו עם מסדר העבודה ולהפוך זאת למפעל ציבורי גדול. העלאה אינה צריכה להיות פלידית ובבת אחת, אלא בפרופורציה ובהתאם, נניח, לסיכונם. בסתדל להקל עליהם במידת-מה בעיה זו. אם נבדוק את סגגם הסוציאלי ותינתן להם הלוואה להמסכת הליסודים - דוטני סכל עוקצה טל הסאלה יינטל והיא לא תהיה חרלפה כל כך. ברור סיסנה עליה ניכרת במחירים בכל הססחים, אבל יש להבדיל בין אדם הגר עם מספחתו לבין סטודנט הססתובב כאן בודד. ידוע לי סבעיית הסיכונ היא בעיה חרלפה סאד. לפני סספר חודסים פניתי בסאלה אם אפשר לפנות את סחנה אלגבי סהצבא והתברר סאי אפשר להזיזם, ייתכן ובבדיקה סניה נוכל לעשות זאת ולהקל על סיכונ הסטודנטים. כן אני חוזר ואומר, יש

י. סטילנסקי:
לתת חלואות לסטודנטים הלומדים מקצועות חיוניים.

פרופ' טינגברג:

אף אני מציע שלא נקבל כל החלטה היום
מסוג סזוהי בעיה כללית של כל הפוליטיקה
החננוכית שלנו. הציבור שלנו אינו נמצא על סדרם ההכרה הציבורית
והאחריות. אולם לא אחת הבאתי בעיה זו לכאן. תחילה היה סכר הלימוד
באוניברסיטה 18 ל"י לסנה, בשנת 1947 העלו את סכר הלימוד, וגם
אז שבתו הסטודנטים. כאלם למוד-נסיון בחיסול סבילות, חיסלתי גם את
הסבילה ההיא, וקיבלתי תעודה מהסגרות הסטודנטים והאוניברסיטה על כך.
ישנם אצלנו בארץ הרגלים סדורות, ואחד מהם הוא - לחיות על חשבון
הציבור. אצלנו מרשים לעשות דברים שלא יעלו על דעתו של מישהו
בכל מקום אחר. אולם אם אנו נחוסט מפני התסטרות הציבור - איננו
ראויים לטבת במקום זה, איננו צריכים להיות פופולאריים בנידון זה.
אין לנו אומץ לב אזרחי ואין איש מעוז לומר דבר. קיימת ועדה הסביטה
את המלצותיה, מתחשבים במצבו הפוזיטלי של כל תלמיד, ואם מתוך טכום
של 100,000 ל"י ניתנות הקלות בסיעור של 28,000 ל"י - אין זה דבר
קל. בכל אומה ולטון ניתנות סטיפנדיות לתלמידים מצטיינים. אנו
אמנם עניים. אולם כיצד לטדנו אנו, מדוע המדינה צריכה לסלם עבור
לימודו של הסטודנט, ואת זאת מטלמת המדינה באמצעות סלם-המסים.
מדוע אנו צריכים לעזור לתלמיד שאחר-כך ירוויח יפה? מה היא הסגירות
הציבורית? המצב הוא קשה, ישנה התיקרות. הרי אנו אומרים סצריכה
להיות העלאה מתוך התחשבות. על כן יש להזמין את באי-כוח האוניברסיטה

והסטודנטים ולעמוד על פני הדברים. יש לקבוע סיטה של פוליטיקה
לאומית בענין זה. בריטניה הסקיעה במסך חמס הסגים האחרונות מיליונים
בסיכון הסטודנטים. אנו דרסנו תקציב מוגדל לסטיפנדיות והפחיתו לנו
תקציב זה. אנו עיבדנו תכנית לתמיכה בבתי-ספר תיכוניים - גם כאן
חלה הגבלה. אני נלחמתי להגדלת התקציב לחינוך הגבוה, והתקיפו אותי
על כך. אולם תחילה היתה הגולה בותנת כספים לכך, ועתה היא חדלה
לעשות זאת. אולם ישנם דברים אשר עלינו לעשותם. אנו לא נירא
סבילות. עתה טובתים האפיסטטטים לאחר ההמלצות שהמלצתי שהן כה
צודקות ונכונות. אמרתי, כי אסיסטנט העובד מחוץ לאוניברסיטה יש
להוריד 15% מטענותו - ובטביל זה שובתים. אמרתי שיהיה הבדל בין
אסיסטנט סגור לבין זה שלא גמר - על כך שובתים, כלומר הסבילות הן
מסוג שהאגסים רוצים ללמוד על חשבון המדינה. על הוועדה יהיה לקבל
סורה של החלטות בקטר לכל הענין, לפוליטיקה הכללית, לסכר הלימוד
וכל הקטור בעניינים אלה. אולם בכל זה יש צורך בסיטה לאומית מתוך
דאגה לדור הצעיר. על הוועדה יהיה להקדים יסיבות אחדות ולעבד
הצעה סאפטר יהיה להביאה לכנסת - על כך היא תבורך ותביא תרומה טובה.

ת. בנגר:

האם הסיכון לסטודנטים יכול להיכנס
לתקציב הפיתוח?

פרופ' דינגברג:

אתם יכולים לדרוש זאת.

הינ'ר ט. פרסיץ:

אנו נמטיך בדיון זה בסבוע הבא ביום ד',
ועד אז יהיה על חברי הוועדה לאמץ
חומר מתוך סיחות עם סטודנטים וכיצד אפטר לבוא לעזרת האוניברסיטה
ולפתרון הבעיות האלה. ברור, כי יהיה עלינו להזמין את נציגי הגופים
הסונים. בסבוע הבא נסמע את באי-כוח האוניברסיטה ונסכם את הדברים
בינינו. לאחר זאת נזמין את באי-כוח הסטודנטים. אולם תחילה עלינו
לסמוע את באי-כוח האוניברסיטה כדי לעמוד על המצב האוניברסיטי, ולאחר
מכן גקבל החלטות.